

Gierzwaluw bedreigd?

Deze special van De Gierzwaluw staat in het teken van **bescherming**.

Bescherming van vogels, een soortgroep waarvan wereldwijd vele soorten in hun voortbestaan worden **bedreigd**. Overigens net als van alle andere soortgroepen. Pakweg 10% van de vogelsoorten op aarde staat op de Rode Lijst. Voorbeelden zijn onze nationale vogel Grutto, maar ook de in Amsterdam voorkomende exoot Grote Alexanderparkiet.

Vogels bedreigd

Het is bekend, we leven in het antropoceen, het tijdperk op aarde waarin de mens een allesoverheersende invloed heeft op het aanzien van de planeet. Die invloed zal in de nabije toekomst nog toenemen. Elk jaar komen er immers zo'n 80 miljoen mensen bij. En het merendeel van de mensheid doet zijn uiterste best rijker te worden, het consumptiepatroon te verhogen en daarmee het verbruik van de natuurlijke hulpbronnen van de aarde. De aarde ondertussen groeit niet mee. Integendeel, door klimaatverandering stijgt de zeespiegel en ook het resterende landoppervlak wordt steeds minder bewoonbaar voor onze soort, als gevolg van toenemende hitte, droogte en overstromingen. Steeds meer mensen concentreren zich op een kleiner landoppervlak. Dit proces is sinds de industriële revolutie in een stroomversnelling geraakt. Al aan het einde van de negentiende eeuw begonnen mensen zich zorgen te maken over de teloorgang van de natuur. Zo werden bijvoorbeeld organisaties ter **bescherming** van vogels opgericht en werden wereldwijd natuureservaten gesticht, ook in Nederland. Als klein land in een dichtbevolkte delta hebben wij vergeleken met andere landen relatief weinig oppervlak aan natuurgebied.

FOTO: LEEN PAUWELS

Het gaat niet goed met de **Schouwenburgse Scholekster** in Nederland

Dankzij Jac. P. Thijssen en Eli Heimans werd het Naardermeer in 1906 geen Amsterdamse vuilstort maar het eerste Nederlandse natuurreservaat

Al aan het einde van de negentiende eeuw begonnen mensen zich zorgen te maken over de **teloofgang van de natuur**

De natuur**bescherming** heeft zeker successen behaald. Denk aan het aanwijzen van reservaten en nationale parken in de hele wereld, bewustwording bij veel mensen en milieuwetgeving en handhaving in tal van landen. Door deze activiteiten is natuur behouden, al is dit niet vanzelfsprekend. **Beschermde** natuurreservaten staan wereldwijd onder druk, zelfs in Nederland. Zo wordt tegenwoordig de vraag gesteld of we de **beschermde** status van Natura 2000-gebieden maar niet moeten opheffen. Vaak prevaleren economische belangen van een kleine groep op korte termijn, en wordt daarbij niet zelden over natuur**beschermers** gegaan, en natuurlijk van dieren en planten. Denk aan de kap van oerwoud in Brazilië ten behoeve van de productie van veevoer, onder meer voor dieren die in Nederland worden gehouden. Geregeld worden lokale milieuactivisten die zich daar tegen verzetten vermoord. Vlak ook de verlening van vergunningen voor het boren naar gas en andere delfstoffen in en rond werelderfgoed de Waddenzee niet uit. En denk aan de gevolgen van niet-duurzame visserij en de bouw van windturbines in natuurgebieden. Wereldwijd zijn ontbossing en wildlife crime grote thema's.

De vogel Gierzwaluw

Het logo van de Vogelwerkgroep Amsterdam wordt gesierd door een Gierzwaluw, een karakteristieke broedvogel van de bebouwde omgeving, en vanouds talrijk aanwezig in Amsterdam. De Gierzwaluw is een soort pandabeer onder de vogels en doet geen mens kwaad (wel een vlieg). Deze soort is zo geliefd dat verspreid over Nederland vele speciale gierzwaluwwerkgroepen actief zijn, een eer die andere soorten niet of in veel mindere mate ten deel valt. De gierzwaluwwerkgroepen proberen met voorlichting, lobbywerk en het actief bevorderen van nestgelegenheid Gierzwaluwen te **beschermen**. De Gierzwaluw hoort mede daarom tot het selecte groepje vogelsoorten waarvan de nestplaatsen wettelijk jaarrond zijn **beschermde**. Wanneer nestplaatsen dreigen te verdwijnen, bijvoorbeeld bij isolatie van gebouwen, moeten compenserende maatregelen worden getroffen. Het onderzoek naar de aanwezigheid van de vogels en het aanbrenge van alternatieve nestgelegenheid kos-

ten natuurlijk geld, maar dat hebben we er als maatschappij voor over. Gelukkig maar, zal iedereen zeggen die de Gierzwaluw een warm hart toedraagt. Vele andere vogelsoorten genieten niet de privileges die horen bij deze status. Ze worden geacht voldoende flexibel te zijn om bij het verdwijnen van nestgelegenheid elders een alternatief te vinden, hoewel dat lang niet altijd het geval is. De Gierzwaluw boft maar, maar is de Gierzwaluw ook **bedreigd**?

De Gierzwaluw is een van de weinige soorten waarvan geen betrouwbare landelijke gegevens over de aantalsontwikkeling bekend zijn, zeker niet uit het verleden. Bij vogeltellingen vroeg in de ochtend zijn Gierzwaluwen niet goed te tellen, en er worden weinig broedvogels in stedelijk gebied geteld. Dankzij het project MUS (Meetnet Urbane Soorten) weten we tegenwoordig iets meer over de trend, al zijn de resultaten van dit project niet te vertalen naar aantallen broedparen in een gebied. Het gebrek aan kennis over de aantalsontwikkeling komt ook naar voren in het stuk over de Gierzwaluw in Vogelatlas Amsterdam. Gierzwaluwexpert Gert de Jong schrijft daar dat hoewel de verspreiding van de Gierzwaluw de afgelopen decennia is toegenomen in de Amsterdamse regio, dat voor de totale aantallen niet zeker is. Waarschijnlijk is sprake geweest van een afname. Misschien waren er voor de jaren zeventig wel veel meer Gierzwaluwen in Amsterdam dan we nu weten. Duidelijk is wel dat sinds 2013 in elk geval geen sprake is geweest van een afname in Amsterdam. Omdat we niet zeker weten of en in welke mate de Gierzwaluw is afgenomen in Nederland staat de soort niet op de Rode Lijst en is daarmee geen **bedreigde** broedvogel.

Gierzwaluw Harmoniehof, 14 juni 2021

De Gierzwaluw boft maar, maar is de **Gierzwaluw ook bedreigd?**

Het blad De Gierzwaluw

Er staat niet alleen een Gierzwaluw in het logo van de Vogelwerkgroep Amsterdam, ook ons kwartaalblad heet zo. Er is de afgelopen jaren een en ander te doen geweest over de status van het blad. Begonnen als gestencild blaadje op A4-formaat, waren er in het verleden, net als nu, zorgen over de kosten. Een groot deel van de uitgaven van de Vogelwerkgroep is altijd opgegaan aan kosten voor het lijfblad. Om die reden is met ingang van jaargang 30 (1992) het formaat veranderd van A4 naar A5, en vond in 1992, 2004 en 2006 een contributieverhoging plaats (zie bijgaande tabel). De afgelopen 16 jaar is de contributie niet verder verhoogd. Een lage contributie maakt lidmaatschap van

Periode	contributie	mont
1982-1983	17,5	gulden
1984-1993	20	gulden
1994-2001	25	gulden
2002-2003	12,5	euro
2004-2005	15	euro
2006-2023	17,5	euro

de Vogelwerkgroep laagdrempelig, maar levert de vereniging natuurlijk minder financiële armslag op. Aangezien de financiële positie van de Vogelwerkgroep al jaren rooskleuring is, mede door het gevoerde beleid, kon een contributieverhoging de afgelopen 16 jaar achterwege blijven.

Als bezuinigingsmaatregel is in 2018 besloten dat nieuwe leden alleen de digitale versie van het blad ontvangen en konden bestaande leden ook voor die optie gaan. Dat betekende een uitsterfconstructie. Het aantal leden dat het blad op papier ontving daalde in 2022 dan ook tot onder de 200. Ondanks de uitsterfconstructie bleven de kosten voor De Gierzwaluw in de periode 2018-2022 ruim de helft van de totale uitgaven van de Vogelwerkgroep bedragen, vooral door stijgende portokosten. Gelukkig is de financiële positie van de vereniging sterk. Tussen 2018 en 2022 nam het eigen vermogen met bijna 34% toe.

Vanwege de dalende oplage en daarmee stijgende kosten per exemplaar lanceerde in 2022 het bestuur het plan de per nummer oplopende (porto)-kosten te verhalen op de leden die het blad op papier ontvangen. Daar ontstond enige discussie over op de algemene ledenvergadering en als vervolg daarop is in de herfst van 2022 een ledenraadpleging gehouden. De resultaten zijn uiteraard gepubliceerd in De Gierzwaluw (nummer 60-4). Van de 278 respondenten gaf 56% aan ook in de toekomst De Gierzwaluw liefst op papier te willen lezen. Tegelijkertijd gaf 67% aan dat de kosten daarvoor geheel of gedeeltelijk zouden moeten worden opgebracht door de ontvangers van het papieren blad. Aangenomen werd dat de hoge respons van bijna de helft van de leden een representatief beeld zou geven.

Het bestuur besloot dat de eigen bijdrage driekwart van de kosten zou moeten dekken en voor 2023 werd de eigen bijdrage vastgesteld op tien euro. Positief in vergelijking met de oude situatie is dat alle leden nu kunnen kiezen voor een Gierzwaluw op papier.

Op grond van de enquêteresultaten was de verwachting dat ruim de helft van de leden zou opteren voor een papieren blad. Zoals vaker zeggen mensen soms andere dingen dan dat ze doen, zeker als er geld in het spel is. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat minder leden dan verwacht voor een papieren Gierzwaluw kozen. Volgens de begroting van 2023 bedragen de totale kosten voor de papieren uitgave nog slechts ruim 14% van de begrote uitgaven van de Vogelwerkgroep,

een groot verschil met ruim de helft van de uitgaven van de afgelopen jaren.

Door het nieuwe beleid is de kans groot dat elk jaar de eigen bijdrage verder verhoogd moet worden om op driekwart van de kosten voor druk en verzending uit te komen, met als waarschijnlijk gevolg opnieuw een kleinere oplage. De papieren Gierzwaluw dreigt daarmee binnen enkele jaren te verdwijnen en is in die zin wel **bedreigd**.

Of dit scenario zich echt zo gaat voltrekken moeten we afwachten. Op de ledenvergadering van 22 maart 2023 is besloten dat bij een eventuele verdere verhoging van de eigen bijdrage eind dit jaar er een ledenvergadering moet worden uitgeroepen, dus wie weet? ↵

Hoe lang valt de Gierzwaluw nog op de mat?